

Pepa o mau 2 – Auiliiliga lei loto iai

O le *Tulafono Soifua Maloloina 2000* (o le Tulafono) (*Mental Health Act 2000*) (the Act) ua faataoto ai faagasologa mo se tagata o le a auiliili ma faatagaina ai le taofia o se tagata mo auiliiliga. E lē mafai ona faia togafitiga mo ma'i o le mafaufau vaganā ua fai se poloaiga o togafitiga lei loto iai. O faamatalaga e uiga i togafitiga lei loto iai ua tuuina mai i le Pepa o mau

O leā le faamoemoe o le auiliiliga lei loto iai?

O le faamoemoe o le auiliiliga lei loto iai ia fai ai se faai'uga pe mana'omia e le tagata togafitiga mo mai' o le mafaufau. O le auiliiliga e fai e le foma'i ua faatagaina.

E faapefea le amataga o le faagasologa o auiliiliga lei loto iai?

E lua pepa o auiliiliga, o le *talosaga mo auiliiliga* (*request for assessment*) ma *fautuaga mo auiliiliga* (*recommendation for assessment*), e tatau ona faia ao lei auiliiliina se tagata e aunoa ma se maliega.

O le *talosaga mo auiliiliga* e mafai ona fai ese tagata matua, sa ia vaaia lea tagata i le tolu aso talu ai, ma talitonu o lea tagata i ona foliga ua maua ise ma'i o le mafaufau, poo ua oo i le taimi, ua manaomia ai se auiliiliga lei loto iai.

O le *fautuaga mo auiliiliga* e mafai ona fai ese foma'i poo se ofisa soifua maloloina o le mafaufau faatagaina lea sa ia suesueina lea tagata i le tolu aso talu ai. E tatau ona faamalieina le foma'i poo se ofisa soifua maloloina i tulaga uma mo auiliiliga (faataoto atu i le vaega 13 o le Tulafono) e faasino i lea tagata. O le umi o le aogā o fautuaga e fitu aso.

O a puipuiga o iai i lenei faagasologa?

O le talosaga ma fautuaga mo auiliiliga e tatau ona fai e seisi tagata. Ise faaopoopoga, o le tagata e faia le talosaga e lē mafai ona fai e seisi e āiga poo se pule o le galuega o faigaluega ai na te faia le fautuaga. O le Tulafono e faatatau foi i faasalaga mo faamatalaga sesē poo le taufaasesē.

O leā le mea e fai pe afai ua lē mafai ona fai le pepa o auiliiliga?

E lua fetuuna'iga o loo avanoa e mafai ai e se tagata ona suesue e fua iai pe tatau ona faia se pepa mo auiliiliga.

O se *poloa'iga o suesuega a le faamasinoga* (*justice examination order*) e ono fai ese ofisa o le faamasinoga o le filemū (*justice of the peace*) (maua le faailoga) poo le faamasino. O le umi o le aogā o le poloa'iga o suesuega a le faamasinoga e oo atu i le fitu aso. O le *poloa'iga o suesuega a le faamasinoga* ua faatagaina ai se foma'i poo se ofisa faatagaina o soifua maloloina o mafaufau e alu ai i le mea o iai lea tagata ma faia se suesuega e filifili ai pe tatau ona fai se *fautuaga mo auiliiliga*. E faato'a mafai ona ave lea tagata i se auaunaga soifua maloloina o ma'i o mafaufau faatagaina pe a ua fai pepa mo auiliiliga.

O se *poloa'iga o suesuega o faalavelave faafuase'i* (*emergency examination order*) e mafai ona fai e se leoleo, ofisa o taavale a falema'i poo se foma'i. O tulaga sa'o lelei e moomia i le faiga o sea

poloa'iga. Ose *poloa'iga o suesuega o faalavelave faafuase'i* e faataga ai se tagata ona ave ise auaunaga soifua maloloina o mafaufau faatagaina ma taofia ai i le oo atu i le ono itula. E tatau ona suesue lea tagata ese foma'i poo se ofisa faatagaina o soifua maloloina o mafaufau ia fuafua ai pe tatau ona fai se *fautuaga mo auiliiliga*. Afai e lē faia se *fautuaga mo auiliiliga*, fai loa se faatatauga ia toe faafoi le tagata i le mea sa aumai ai poo seisi nofoaga talafeagai ua talosaga lea tagata e ave ia iai.

O leā le mea e tupu pe a uma ona fai talosaga ma fautuaga?

O le a mafai loa ona ave lea tagata ise auaunaga soifua maloloina faatagaina ese ofisa faatagaina o soifua maloloina poo se ofisa o taavale a le falema'i mo auiliiliga. E lē vave aiā iai leoleo i lenei faagasologa, peita'i e tatau ona fesoasoani iai pe a moomia.

O fea e mafai ona fai ai auiliiliga lei loto iai?

E mafai ona fai auiliiliga lei loto iai i se falema'i poo auaunaga soifua maloloina o mafaufau faatagaina i fale o le nuu. I nofoaga e leai ni auaunaga soifua maloloina o mafaufau faatagaina (eg. i nuu i tua poo nuu mamao ese), e mafai ona auiliili pe suesue lea tagata ise falema'i o le malō.

O leā le mea e tupu pe a ave le tagata ise auaunaga?

O le taimi lava e iai le tagata i le auaunaga ma fai pepa o auiliiliga, ua avea loa lea tagata ose ma'i lei loto iai. O lona uiga atonu ua taofia loa mo auiliiliga. E tatau ona logo le tagata ini suiga o tulaga lei loto iai ma faamatala a latou aiā tatau ia i latou. I se faaopoopoga, e mafai ele tagata ona filifili se tagata mo fesootaiga e fai ma sui mo latou e momoli o latou taofi (vaai Pepa o mau 7 – *Aiā tatau a Ma'i*).

O leā le umi o le taimi o auiliiliga lei loto iai?

E ono taofia se tagata mo auiliiliga lei loto iai i le oo atu i le 24 itula. Pe a talafeagai ai (i.e. mo le faia ia lelei ma atoatoa auiliiliga), e mafai ona toe faaopoopo e le foma'i faatagaina lenei taimi i le maualuga e 72 itula.

O leā le mea e tupu pe afai e lei faia se poloa'iga o togafitiga lei loto iai ae ua maea le taimi mo auiliiliga?

O le a lē toe ta'ua loa le tagata ose ma'i lei loto iai ma atonu o le a auiliili loa pe togafiti e tusa ma lona malie iai.

Faamatalaga

Health practitioner – se foma'i, tausima'i pasi, tagata o vaaia soifua manuia o tagata, tagata fai faamalositino, foma'i o mafaufau poo nisi ua filifilia e avea ma ofisa faatagaina o soifua maloloina.

Authorised mental health practitioner - ose ofisa ua lava le tomai i soifua maloloina o mafaufau ua filifilia e le Faatonu sili o Soifua Maloloina o Maufaufau.

Authorised doctor - ose foma'i ua lava le tomai i soifua maloloina o mafaufau ua filifilia e le pule o auaunaga soifua maloloina o mafaufau faatagaina.

Authorised mental health service – ose nofoaga soifua maloloina ua faalauiloaina e le Faatonu sili o Soifua Maloloina o Maufaufau e faia auiliiliga lei loto iai ma auaunaga o togafitiga.

Nisi faamatalaga

Mental Health Act Liaison Officer
Mental Health Branch
Queensland Health
GPO Box 48
BRISBANE Q 4001

Telefoni: 1800 989 451 poo 07 3234 0417

Email: mha2000@health.qld.gov.au

Web: www.health.qld.gov.au/mha2000